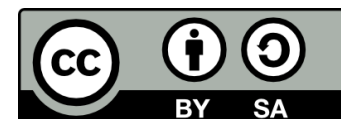

Στόχοι και κατευθύνσεις στη διαπολιτισμική εκπαίδευση

Ενότητα 11: Προγράμματα διδασκαλίας και
σχολικά εγχειρίδια στη διαπολιτισμική
εκπαίδευση

Αναστασία Κεσίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια Α.Π.Θ.
Τμήμα Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Εργασία Φοιτητριών

Βίκυ Ατματζίδου

Αλεξάνδρα Μαυρουδή

Θάλεια Σαρακατσάνη

Εισαγωγικά στοιχεία

Ευρώπη

- μωσαϊκό λαών
- πολιτισμών
- γλωσσών

Προβλήματα

- συγκρούσεις ανάμεσα στους λαούς
- μετανάστευση
- ξενοφοβία
- ρατσισμός

Απάντηση στις προκλήσεις

- Διαπολιτισμική αγωγή

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Περιεχόμενα προγραμμάτων διδασκαλίας

- Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την ύλη της εκπαίδευσης;
 - ✓ κοινωνικές αλλαγές
 - ✓ πολιτικές αλλαγές
 - ✓ ραγδαία εξέλιξη των γνώσεων
 - ✓ πολυπολιτισμικός χαρακτήρας των σύγχρονων κοινωνιών

Προτεινόμενα περιεχόμενα μαθημάτων κατά τον Coelho (1998) (1)

- Φυσική αγωγή: ποικιλία αθλημάτων, παιχνιδιών και χορών από άλλες χώρες
- Εικαστικά: διδασκαλία τεχνοτροπιών από διαφορετικούς πολιτισμούς
- Μουσική: διδασκαλία τραγουδιών και ρυθμών άλλων χωρών
- Δραματοποίηση (θέατρο): -μικρά θεατρικά έργα με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο
-ενθάρρυνση των μαθητών να γράφουν δικά τους έργα με θέματα που αντιπροσωπεύουν τον πολιτισμό τους

Προτεινόμενα περιεχόμενα μαθημάτων κατά τον Coelho (1998) (2)

- Γλώσσα: διδασκαλία επίσημης γλώσσας και ανάπτυξη της μητρικής τους γλώσσας (μέσα από κατάλληλα δίγλωσσα προγράμματα)
- Λογοτεχνία: διδασκαλία γνωστών κειμένων άλλων χωρών
- Μαθηματικά: προβλήματα με παραδείγματα, προϊόντα, ονόματα ανθρώπων, τοποθεσιών ή παιχνιδιών αντιπροσωπευτικά των διαφόρων χωρών

(Ευαγγέλου 2007: 117)

Στόχοι προγραμμάτων διδασκαλίας

- Κατανόηση των αξιών της εθνοπολιτισμικής κληρονομιάς των άλλων
- Σεβασμός των ομοιοτήτων και των διαφορών που χαρακτηρίζουν τις ποικίλες εθνοπολιτισμικές ομάδες (Ευαγγέλου 2007: 102)
- Επικοινωνιακή συνεργασία μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας
- Προσπάθεια για την προώθηση της δικαιοσύνης, την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους

Γενικές διαπιστώσεις

- Το ζήτημα της εγκυρότητας και συνέπειας των σκοπών και στόχων και ο βαθμός που αυτοί αντιπροσωπεύουν τις απαιτήσεις των διάφορων εθνοπολιτισμικών ομάδων, μπορούν εύκολα να αμφισβητηθούν.
- Παράγοντες που καθορίζουν και νομιμοποιούν την εγκυρότητα και συνέπεια των στόχων, είναι οικονομικοί, κοινωνικοί, πολιτικοί και ιδεολογικοί.

Μέθοδοι προγραμμάτων διδασκαλίας

Προκειμένου η διδασκαλία να προσαρμοστεί στις ανάγκες του εκάστοτε μαθητή, είναι απαραίτητο να δοθεί έμφαση στα εξής:

- Στρατηγικές μάθησης : πώς σκέφτονται, πώς μαθαίνουν, πώς θυμούνται τα παιδιά → αποτελεσματική μάθηση, ενίσχυση των μαθητών.
- Στυλ μάθησης: αναγνώριση τρόπου μάθησης (ολιστικά, αναλυτικά, λεκτικά) και προσαρμογή της διδασκαλίας καταλλήλως
- «Πολλαπλές νοημοσύνες»: ύπαρξη διαφόρων τύπων νοημοσύνης (γλωσσική, μαθηματική, μουσική κ.λπ.) και αξιοποίησή τους → ενίσχυση της εκπαιδευτικής διαδικασίας

(Δημητριάδου 2007: 40, Coelho 2007: 399-412, Κεσίδου 2007: 21-23)

Διδασκαλία με ομάδες εργασίας (1)

- Προσομοίωση
- Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία
- Σχέδιο συνεργατικής έρευνας
- Διαθεματική προσέγγιση
- Ερευνητική – ανακαλυπτική μέθοδος (discovery method)
- Παιχνίδι ρόλων – δραματοποίηση
- Μάθηση από παρουσιάσεις

Διδασκαλία με ομάδες εργασίας (2)

- Βραχύχρονη ομαδοποίηση
- Βιωματική μάθηση
- Διδασκαλία με τη χρήση Νέων Τεχνολογιών
- Διδασκαλία επικεντρωμένη στη δημιουργική σκέψη
- Καταιγισμός ιδεών (brain storming)
- Διδακτική αξιοποίηση της εικόνας

(Δημητριάδου & Ευσταθίου 2008: 70-79)

Ρόλος του εκπαιδευτικού

Σπουδαίος και καθοριστικός είναι ο ρόλος του ίδιου του εκπαιδευτικού στη μεθόδευση της διδασκαλίας:

- Προσαρμογή του μαθήματος σε κάθε “τύπο” μαθητή (ατομοκεντρική μέθοδος)(Good/Brophy 2000)
- Δημιουργία συνθηκών ανταλλαγής και συνεργασίας των μαθητών
- Αναγνώριση του πολιτισμικού κεφαλαίου των μαθητών και παροχή ίσων ευκαιριών
- Δημιουργία «κοινότητας» στη σχολική τάξη, όπου θα κυριαρχεί σεβασμός, αλληλεγγύη και συνεργατικότητα
- Συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού (ανακάλυψη έρευνας – δράσης)

(Δημητριάδου & Ευσταθίου 2008: 68, Κεσίδου 2007: 23-25)

Αξιολόγηση προγραμμάτων διδασκαλίας

Τα αναλυτικά προγράμματα πρέπει να αξιολογούνται για την **αποτελεσματικότητά** τους.

Αν οι μαθητές,

- ✓ ωφελούνται από ένα ευρύ πεδίο προγραμμάτων που προσφέρονται στο σχολείο και διαπερνούν όλο το εκπαιδευτικό σύστημα
- ✓ είναι σωστά πληροφορημένοι και εκτιμούν κριτικά το δικό τους πολιτισμό
- ✓ κατανοούν τους άλλους πολιτισμούς από την οπτική των ανθρώπων που ανήκουν σ' αυτούς
- ✓ σκέφτονται και εργάζονται για μια κοινωνία περισσότερο δίκαιη

(Ευαγγέλου 2007: 139)

Φάκελος εργασιών του μαθητή (portfolio) (1)

Τι είναι το portfolio;

- Εναλλακτικός τρόπος αξιολόγησης
- Είναι μια συστηματική και οργανωμένη συλλογή εργασιών ενός μαθητή, τις οποίες συγκεντρώνει ο εκπαιδευτικός και λειτουργούν ως ενδείξεις της όλης μαθησιακής τους πορείας.

Φάκελος εργασιών του μαθητή (portfolio) (2)

Θετικά στοιχεία:

- Οι μαθητές αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη μάθηση και την προσωπική τους ανάπτυξη.
- Ο εκπαιδευτικός που εργάζεται με portfolio εστιάζει στις προσωπικές κλίσεις και αδυναμίες κάθε μαθητή και δίνει έμφαση στους κοινωνικοπολιτισμικούς τρόπους μάθησης.
- Διευρύνει το φάσμα των διδακτικών προσεγγίσεων του → επιλογή διδακτικών προσεγγίσεων που συμβάλλουν στην ποιοτική και αποτελεσματική εκπαίδευση των μαθητών.

Φάκελος εργασιών του μαθητή (portfolio) (3)

- Ο στόχος της αξιολόγησης δεν είναι ο χαρακτηρισμός των μαθητών με αξιολογικές κρίσεις του τύπου «καλός», «αδύνατος», «αδιάφορος» αλλά η συμμετοχή του μαθητή στην αυτό – βελτίωσή του μέσω της αυτό – αξιολόγησης.
- Στο portfolio αποτυπώνεται και η δημιουργική και η κριτική σκέψη του μαθητή → επιλέγει το «πώς» και το «τι» στο φάκελο της προσωπικής του ανάπτυξης.
- Οι γονείς όταν έχουν πρόσβαση στα ΦΕΜ ενημερώνονται από τα τεκμήρια της προόδου του παιδιού τους → κουλτούρα συνεργασίας σχολείου - γονέων.

Αρνητικό στοιχείο:

- Η αξιολόγηση με το portfolio είναι χρονοβόρα διαδικασία και απαιτεί πολύ καλή οργάνωση από την πλευρά του εκπαιδευτικού.

ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

Γενικά στοιχεία

- Από τα σημαντικότερα εργαλεία της διδασκαλίας από τον 16ο αιώνα
- Καλύπτει μεγάλο μέρος του διδακτικού χρόνου
- Συνώνυμοι όροι: σχολικό βιβλίο, διδακτικό εγχειρίδιο ή σχολικό βοήθημα

Στοχοθεσία

- Η συγγραφή τους εξυπηρετεί τους σκοπούς και τους στόχους των εκάστοτε προγραμμάτων διδασκαλίας
- Είναι η κύρια πηγή γνώσης και προσφέρεται ποικιλοτρόπως (κείμενα, εικόνες, χάρτες, πίνακες, γραφικές παραστάσεις)
- Προτρέπει και παρακινεί το μαθητή σε παραπέρα μελέτη-μάθηση με αυτοτελή τρόπο
- Συνδράμει στην εμπέδωση της παρεχόμενης γνώσης από το μαθητή με δυνατότητες για επανάληψη, με περιλήψεις, ερωτήσεις-ασκήσεις
- Καθορίζει σημαντικά τη μεθόδευση της διδασκαλίας από την πλευρά του εκπαιδευτικού
- Υπό το πρίσμα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, εκτός από τη μετάδοση γνώσεων, καλλιεργεί στάσεις και μεταβιβάζει αξίες και πρότυπα συμπεριφοράς στους μαθητές

(Ξωχέλης 2007: 98-101)

Περιεχόμενα σχολικών εγχειριδίων

- Ένα διαπολιτισμικά προσανατολισμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, δεν εισάγει νέα γνωστικά αντικείμενα στο ήδη βεβαρημένο πρόγραμμα, αλλά προσπαθεί να προσδώσει μια διαπολιτισμική προοπτική στις γνώσεις που ήδη προσφέρονται.
- Στη διδασκαλία εισάγονται περιεχόμενα που σχετίζονται με εθνικές και πολιτισμικές ομάδες που συμβιώνουν σε μια κοινωνία και επιχειρείται η ολοκληρωμένη παρουσίαση των εμπειριών όλων των παραπάνω ομάδων.
- Η σχολική γνώση που παρέχεται μέσα από τα εγχειρίδια είναι επιθυμητό να εκφράζει τη δημοκρατία, τα ενδιαφέροντα, τις εμπειρίες και τις επιδιώξεις όλων των ανθρώπων μέσα σε ένα έθνος.
- Για την ορθή χρήση του περιεχομένου των σχολικών βιβλίων σε μία πολυπολιτισμική τάξη πρέπει να λάβουμε υπόψη το προφίλ του εκπαιδευτικού.

Σχολικά εγχειρίδια και μεθόδευση διδασκαλίας

- Η διαπολιτισμική εκπαίδευση πρεσβεύει ότι πρέπει να επιτελείται αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπων & μεταξύ των πολιτισμών, δεν αρκεί μόνο μια απλή συνύπαρξη.
- Το σχολικό βιβλίο θα πρέπει με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού να βοηθάει τον μαθητή, αλλοδαπό ή γηγενή να συμπλέκονται τα διάφορα πολιτισμικά στοιχεία στο νου του. Θα πρέπει, δηλαδή, να εντοπίζουν οι αλλοδαποί μαθητές στα βιβλία εναύσματα:
 - ✓ να «ξετυλίγουν» τα βιώματα και τις εμπειρίες τους,
 - ✓ να ενισχύουν τις γνώσεις τους,
 - ✓ να συνδυάζουν το πολιτισμικό κεφάλαιο της χώρας προέλευσης με αυτό της χώρας υποδοχής,
 - ✓ να αναγνωρίζουν δικά τους στοιχεία στα βιβλία.
- Οι γηγενείς μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να εμπλουτίζουν το γνωστικό και πολιτισμικό κεφάλαιό τους με στοιχεία άλλων λαών μέσω των σχολικών εγχειριδίων.

Οδηγός χρήσης εκπαιδευτικού υλικού για παλιννοστούντες και αλλοδαπούς μαθητές (1)

- Δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Ένταξη παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στο σχολείο για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση» στο γυμνάσιο.
- Σκοπός του είναι να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν σε πολυπολιτισμικές τάξεις να διαχειριστούν την ετερότητα μέσα από το ειδικό εκπαιδευτικό υλικό που διαθέτουν.
- Το ειδικό εκπαιδευτικό αυτό υλικό αποτελείται από σχολικά βοηθήματα.
- Ο μεθοδολογικός οδηγός αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια.

Οδηγός χρήσης εκπαιδευτικού υλικού για παλινοστούντες και αλλοδαπούς μαθητές (2)

Πρώτο: Περιλαμβάνει βασικά στοιχεία και διατυπώνει συγκεκριμένες προτάσεις για την αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού προς την κατεύθυνση επίτευξης επικοινωνιακών στόχων στη γλωσσική διδασκαλία

Δεύτερο: Παρουσιάζονται με συντομία και σαφήνεια οι βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Τρίτο: Περιέχονται στοιχεία και κυρίως παραδείγματα για την ενίσχυση του πολιτισμικού κεφαλαίου και της συναισθηματικής ασφάλειας κάθε μαθητή

Τέταρτο: Σκιαγραφούνται μερικές από τις σημαντικότερες σύγχρονες διδακτικές αρχές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις και δίνονται αντίστοιχα παραδείγματα για τη διδακτική πράξη

(Αντωνοπούλου 2007: 165-177)

Αξιολόγηση σχολικών εγχειριδίων

Η αξιολόγηση των σχολικών εγχειριδίων έχει ως τελικό σκοπό να παρουσιάζεται μέσα από τα σχολικά βιβλία το πολιτισμικό παρελθόν του κάθε λαού με τρόπο, ώστε να γίνεται σεβαστή η πολιτισμική του ταυτότητα και να σκιαγραφούνται τα σημεία εκείνα που ενώνουν και όχι μόνο αυτά που χωρίζουν τους λαούς.

Βιβλιογραφία (1)

1. Αντωνοπούλου, Ν. (2008), «Οδηγός χρήσης εκπαιδευτικού υλικού: πρόταση για αποτελεσματική γλωσσική διδασκαλία», στο: Ζ. Παπαναούμ (επιστ. υπεύθ.) *Διδασκαλία και μάθηση στο πολυπολιτισμικό σχολείο: διδακτικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικό υλικό*, Πρακτικά ημερίδας 10-11/12/2007, Θεσσαλονίκη: Λιθογραφία, 165-177.
2. Coelho, E. (2007), *Διδασκαλία και μάθηση στα πολυπολιτισμικά σχολεία*, στο: Ε. Τρέσσου/ Σ. Μητακίδου (επιμ.), μτφ. Ομάδα εκπαιδευτικών, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
3. Δημητριάδου, Α. (2008), «Διδακτικές προσεγγίσεις σε μικτές τάξεις στο πλαίσιο φιλολογικών μαθημάτων στο Γυμνάσιο», στο: Ζ. Παπαναούμ (επιστ. υπεύθ.) *Διδασκαλία και μάθηση στο πολυπολιτισμικό σχολείο: διδακτικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικό υλικό*, Πρακτικά ημερίδας 10-11/12/2007, Θεσσαλονίκη: Λιθογραφία, 37-53.

Βιβλιογραφία (2)

4. Δημητριάδου, Κ. & Ευσταθίου, Μ. (2008), «Διδακτικές προσεγγίσεις σε μικτές τάξεις», στο: Ζ. Παπαναούμ & Δ. Μαυροσκούφης (επιμ.), *Οδηγός επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική εκπαίδευση και αγωγή*, Έργο: «Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο)», Θεσσαλονίκη: Λιθογραφία, 67-85.
5. Ευαγγέλου, Ο. (2007). Διαπολιτισμική διάσταση στα προγράμματα διδασκαλίας.
6. Good, T.L. & Brophy J.E. (2000)⁸, *Looking in Classrooms*, New York: Longman.

Βιβλιογραφία (3)

7. Κεσίδου, Α. (2008), «Διδακτικές προσεγγίσεις στο πολυπολιτισμικό σχολείο: αρχές της Διαπολιτισμικής Διδακτικής», στο: Ζ. Παπαναούμ (επιστ. υπεύθ.) *Διδασκαλία και μάθηση στο πολυπολιτισμικό σχολείο. Διδακτικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικό υλικό*, Πρακτικά ημερίδας 10-11/12/2007, Θεσσαλονίκη: Λιθογραφία, 11-27.
8. Ξωχέλλης, Π. (2008), «Η συνεισφορά της έρευνας των σχολικών βιβλίων στη διαπολιτισμική εκπαίδευση», στο: Ζ. Παπαναούμ (επιστ. υπεύθ.) *Διδασκαλία και μάθηση στο πολυπολιτισμικό σχολείο. Διδακτικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικό υλικό*, Πρακτικά ημερίδας 10-11/12/2007, Θεσσαλονίκη: Λιθογραφία, 95-101.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γεωργία Μπουρουτζή
Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

